

Panoràmica del curs alt del Ter

Tot el territori de l'alt Ter és extremadament montuós, ses valls afluent són estretes i sovint abruptes i engorjades, els alts cims que el coronen són aspres i rocosos, els faldars atapeïts, en general, de grassos pasturatges, i els fondals verds, frescals i riolers. Sols un petit pla s'estén vora el Ter des de Camprodon a Llanàs, i un altre de Camprodon a les Rocasses; la vall s'eixampla un bell xic des de la Roca a Vilallonga, a ont ostenta en la vorera esquerra del riu riques i festoses closes ornades d'arbres; la vall de Carlat, en amunt de Set Cases, ampla també, ostenta tan sols un gran agombolament de rocam i pedregall. En avall del pont de les Rocasses, tirat sobre el propi estret, a ont acaben les veritables valls pirinenques, la vall és ja eixamplada i presenta un caràcter distint de lo restant de la regió.

Tan prompte naix el riu a Ull de Ter que, després de travessar mig entaforat entre els colossals blocs granítics apilats en el grandióc circ, se llença dret al SE. per feréstecs passants, pels Racons de Murens, entre l'enrunat Gra de Fajol i l'estimbat Puig dels Lladres, i rep tot seguit, en sa vorera esquerra, les riberes de Murens i de la Portella, que recullen l'aigua de tots els cims que envolten la grandiosa comarcada de Murens des de l'Esquena d'Ase als cims de la Portella. Corre aleshores el Ter en direcció al S. pel feréstec estret de Murens, ajuntant-se-li allí, també a l'esquerra, la ribera de Coma Armada, que baixa del NNE., escorrent-se endinsada en sa pregona gorja. Passat l'estret de Murens recull en la part oposada la ribera de la Coma de l'Orri, accidentada i saltadora, provinenta del NO., de les vessants trencades del Gra de Fajol i dels esqueis de Betes Blanques i extrems superiors de la gran serralada del Catllar. Se decanta el Ter al SE. i entra en la vall de Carlat arreplegant a l'esquerra la caudalosa ribera de Carboners, que, procedent del NE., porta les aigües de Roca Colom, cloterades de Concrós, cims de la Llosa i collades de Mardanya. Més avall, en el poble mateix de Set Cases, se li ajunta, també a l'esquerra, la ribera de la Vall-Ilobre, provinenta del NE., del coll del Pal i Costabona, Puig Sistre i collada de Lliens. Torna a pendre el Ter la direcció vers al S., i davant del Santuari del Catllar arreplega a la dreta la ribera del Catllar, que baixa de l'O. i NO., portant ses aigües dels replecs nombrosos de sa pròpia serra. Més avall se li ajunta, també a dreta, la ribera de Tragurà, que porta son curs des de l'ONO., formant son caudal en les vessants de Fontlletera, Trespics, Balandrau i clotada de Maianells. Passa el riu per Vilallonga, i, girant dret al SE., rep a l'esquerra la petita ribera de la clotada de Ca n'Huguet vell, i més avall, a dreta, sota el promontori de la Roca, la més caudalosa d'Abella, que ve de l'O., originària de la Collada Verda i de les vessants de Cavallera. A la sortida del poble de Llanàs porta ses aigües al Ter, a esquema, la ribera de Feitús, procedent de sa grandiosa comarcada dominada pel puig Sistre. Entre Llanàs i Camprodon, per últim, arreplega a la dreta la ribera d'Espinauga, de poca corrent normal, que s'alimenta de les fonts, torrents i xaragalls de la part baixa de Serra Cavallera. Enforca el Ter amb el Ritort al bell mig de la vila de Camprodon.

Des d'Ull de Ter a Camprodon té el riu un desnivell d'uns 1.400 metres, en un recorregut aproximat de 25 quilòmetres.

[...]

La vall del Ritort contrasta notablement amb la del Ter en son caràcter pintoresc. tot lo que en aquesta última hi sobresurten les belleses naturals, aspres, de tons enèrgics, d'aspectes grandiosos i de caràcter ferreny, en la del Ritort hi ressalta la bellesa plàcida, els paisatges dolços, les tonalitats suaus, les muntanyes de tons verdosos i envellutats des del cim a la base, pasturatges i englebats extensos, cuidats conreus, closes ben regades per caudalosos recs, les corrents d'aigua vorejades de pintoresques arbredes, sobretot en bona part de la vall pròpia del Ritort; belles recolzades del riu, amb pintoresques palanques, pontets i molins. Belles són també les valls de Fabert, de la Ginestosa i de la Boixeda, totes abundoses d'aigua i esclatant verdor. Malauradament no queda gairebé un bosc en totes les valls: sols alguna petita roureda prop del Ritort.

En la vall del Ter les belleses naturals són continuades. No hi ha indret ni racó que no sia digne d'interès: sos bells paisatges són multiplicats; els panorames de sos alts pics i serralades són tots de primer ordre; blanques congestes de neu s'amaguen en les obagues cloterades o s'ostenten garbosament al caire dels cims més enlairats, com la inacabable Congesta de la Llosa i les de Tres Pics, Fontlletera i Coll de la Marrana; sos pasturatges són molt estimats i agafen grans extensions en ses verdes comes, especialment els de Murens, Coma de l'Orri, Catllar, Fontlletera, Maianells i emprius de Tragurà.

Entre les belleses imposants amb què l'ha afavorit la naturalesa mereixen mencionar-se el grandió circ d'Ull de Ter, els estrets de Murens i de Concrós, la gran clotada i gorja de Coma Armada, els fantàstics racons de Murens, amb sos esvorancs i gegantesques tarteres i ses delitoses cascates, les canals de Gra de Fajol i Xurriquera, trencades i espadades; les xemeneies de l'Esquena d'Ase, l'accidentada Coma de l'Orri, les comarcades de Carboners i de la Llosa, amb sos hermosos saltants d'aigua i feréstecs estimballs de Concrós i Cambra fosca; i la preciosa vall del Catllar, verda i apacible en el sot de les Milloneses i aspra i fantàstica en la Canal Mala i trencalls de puig de Pastuira.

Els fons de les valls són en extrem delitosos per sa exquisida verdor i riquesa d'aigua, contrastant amb les enèrgiques i aspres carcanades dels entercs cimals. El fons de la vall del Ter, des de Set Cases a Camprodon, és un seguit deliciós d'hermoses closes d'exuberant verdor, vorejades de varietat esplèndida d'arbres que besen l'aigua i s'emmirallen en sa nítida corrent.

Escassa és avui la riquesa forestal per ésser continuada la devastació de boscos, sense que noves repoblacions vagin a substituir-la. No obstant, mereixen especial menció l'extensa pinosa de Carboners, de notable

varietat de pins, i la baga de Caràs, de pins i avets; molt esclarides de poc temps en aquesta part.

En la vessant de la serra de Sant Antoni, oposada a la vall del Ter i del Ritort, en aiguavessos del Llerca, hi ha els hermosos i extensos boscos de Bolós, pins i roureda en sa major part. Prop de Sant Pau hi ha també els magnífics boscos del Mariner i del Sitjar.

Cèsar August Torras, *Comarca de Camprodon Pirineu Català, I*, L'Avenç, 1902, p. 3-5, 7-8.